

מדובר בספציאליסט

ליונתן גת נמאס מההאשמות נגד אייל סיוון. אולי הגיע הזמן לנהל דיון רציני בכל מה שקשור לסרטים שלו, ולא בדעותיו הפוליטיות?

29/4/2007

בשבוע האחרון, גילינו כי אפשר להירגע לרגע מהאיום האירני, לשכוח קצת מהשחיתות ולהתמקד בבעיה חשובה יותר – אייל סיוון ומועמדתו ליצירת אחד מהסרטים שילוו את חגיגות ה-60 למדינת ישראל.

סיוון אמנם איננו עומד לקבל לידינו את מפתחות הנהגת המדינה ולא מתעתד לשבת בכיסא משרד הביטחון, אבל ברגע תקשורתי אחד הצליחו לשכנע אותנו, כי האפשרות שיביים סרט לחגיגות העצמאות בשנה הבאה היא פשוט איום קיומי.

כך הפך הבמאי לשמאלני התורן, שכל לאומני חסר ידע אודותיו מתכבד להושיט יד אל העפר ולזרוק לעברו כל אשר ימצא. כן. מה שנעשה בשבוע האחרון לא היה פחות מאשר סקילה בסגנון ימי הביניים עם אבנים שחודדו היטב לפני השימוש. גם אז באותם ימים, סקלו אנשים מבלי באמת לדעת דבר על אשמתם וכך קרה גם השבוע.

אייל סיוון, הוא אחד מהבמאים הדקומנטריים הגדולים ביותר שקמו לישראל. יוצר עטור פרסים, בעל שם עולמי, שיצק משמעויות חדשות לתוך אומנות התיעוד של המסך הגדול. בין יצירותיו אפשר למצוא את "יתגבר" שעקב אחרי הלך מחשבותיו של פרופסור ישעיהו לייבוביץ' בימי האחרונים ואת יצירת המופת "Rwanda One Genocide Later", שעסקה ברצח העם ברואנדה.

אז נכון. דעותיו שונות לחלוטין מדעותיו הפוליטיות של סיוון וסביר להניח שרבים אחרים מרגישים אי נוחות עם משנתו האידיאולוגית. אבל האם זו הסיבה לשלול ממנו את כישורו יוצא הדופן? את תרומתו האומנותית לישראל? רגע, ואם בטעות נאהב את הסרט שלו, נהפוך כולנו לבוגדים?

אז הנה הפתעה: לא צריך להיות שמאלן קיצוני כדי לאהוב את משיכת מכחולו של קדישמן. לא חייבים להיות כהאניסטיים כדי ליהנות ממשעמיו של אהרונ וּממש לא מוכרחים להצביע חד"ש כדי לזמזם את שלמה ארצי. כך גם לא חייבים להיות בשום צד של המפה הפוליטית כדי להיות מרותקים מול סרטיו של אייל סיוון.

אייל סיוון. צילום: ארכיון מעריב

שחקן נשמה דוקומנטרי

בין יתר הקש והגבבה שהוטלו השבוע על פרצופו של סיוון היתה ההשמצה כי מדובר באדם שהוא לא פחות מ"אנטישמי". ומדוע? הכל דווקא בגלל סרטו עטור הפרסים "הספציאליסט" - המסמך הנדיר שהראה בפעם הראשונה רגעים ממשפּטו של הצורך הנאצי אייכמן שטרם נחשפו בפני הציבור בעבר. לטענת המשמיצים, אייכמן מוצג שם כאיש חביב. חביב?! סליחה? משהו כאן החליט לא לעשות שיעורי בית. בפועל, עבודת התיעוד של סיוון הצליחה לחשוף את האמת האכזרית שהרוע יכול להיות בסופו של דבר מאוד בנאלי, מיוצג על ידי איש פשוט, ומה לעשות...נאצי משעמם להחריד...עובדה מטרידה שיכולה להרגיז בעיקר את אלו שחשבו לפגוש במפלצת תלת ראשית, היוקרת אש מגרונה ומקללת כמכשפה תוך כדי מנוסה על מטאטא.

כבן למשפחת ניצולי שואה, עבורי, "הספציאליסט" הוא אחד מהסרטים הדקומנטריים החשובים ביותר שנעשו בתחום. זו היתה הזדמנות לפגוש בפעם הראשונה את הרוע כפי שהוא. פנים אל פנים. לא פחות ולא יותר, עם כל הכאבים הכרוכים בכך. ומעבר לכך שהסרט מהווה מכת מחץ לכל מכחיש שואה פוטנציאלי, עבודת הארכיון המושקעת של סיוון הצילה בסופו של דבר מכלייה את סלילי הוידאו של משפט אייכמן. חומר ארכיוני יקר ערך שבמשך 33 שנים שכב במתקני השירותים (!) של האוניברסיטה העברית בירושלים בלי שאיש מודע לכך. מתברר שסיוון "האנטישמי" טרח דווקא לחפש ולהציל חומר חשוב שאחרים בחרו להפקיר.

סיוון הוא שחקן נשמה במגרש הקולנוע המתועד. הוא לא חוסך מאמצים ומשאבים כדי להפגיש אותנו עם המציאות ובניגוד לבמאים אחרים, טורח תמיד להזכיר כי השפה הדקומנטרית לעולם לא חפה מעמדתו הסובייקטיבית של היוצר. למרות כל הפער האידיאולוגי, אני מאמין שישראל יכולה רק להתכבד ביצירה דקומנטרית נוספת פרי עטו. הסרט שאותו יעשה סיוון לא יחלק את ירושלים, לא יביא מלחמה ולא יפקיר את עתיד ילדנו.

הוא יהיה מרתק יותר, מקורי יותר ורלוונטי יותר מכל שיעור היסטוריה ממוצע. ומי שלא מאמין בכך, יואיל נא קודם כל לצפות באחד מסרטיו. אפילו אין צורך בהמלצה ספציפית. בחירה אקראית של אחד מהם תעשה את העבודה.

יונתן גת הוא מבקר תרבות ועיתונאי